

SUBSTANTIVUL

Ca și în limba rusă literară, în graiul rus de la Socolinți substantivele au 3 genuri, două numere și 6 cazuri. Ne-a atras atenția faptul că substantivele feminine de declinarea a III-a lipsesc sau se întrebuintează într-o formă modificată față de cele din limba literară. Iată o comparație:

în limba literară		în graiul de la Socolinți	
жизнь,	fem. — « viață »	žýzn'a,	fem.
цѣрковь,	fem. — « biserică »	cěrkva,	fem.
мышь,	fem. — « soarece »	mýska,	fem.
морковь,	fem. — « morcov »	mórkva,	fem.
мать,	fem. — « mamă »	mátka,	fem.
дочь,	fem. — « fiică »	dóč'ka,	fem.
свекровь,	fem. — « soacră »	sv'ěakrúxa,	fem. ș.a.

Prin urmare, păstrindu-și genul, o parte dintre substantivele feminine de declinarea a III-a au suferit modificări care le-au permis să pătrundă în declinarea I ⁴⁸.

Atunci când substantivul s-a menținut fără modificări, adică atunci când la nominativ singular cuvântul se termină cu o consoană moale, genului feminin din limba literară îi corespunde la Socolinți genul masculin. Cf.: în limba rusă literară *кочь*, fem., — « os », iar la Socolinți — *ad'ín kós't'*; lit. *соль*, fem., — « sare », iar la Socolinți — *al'ép s'ól'e'm* — « piine cu sare », de unde e clar că *sol'* este de genul masculin. De altfel vorbitorii șovăie în formarea cazurilor oblice ale substantivelor de declinarea a III-a care nu s-au adaptat pentru a intra într-*a-ntîia*. Astfel, cei cinci membri ai familiei informatorului Ciub. nu s-au putut înțelege cum « trebuie » să se spună: *nat' kós'l'e'm* sau *nat' kós'l'ó'i* — « deasupra osului ». Oscilații similare a provocat traducerea expresiei « piine cu sare »: mama spunea *al'ép s'ól'e'm*, iar copiii (cam de 15, 18 și 20 de ani) — *al'ép s'ól'e'i*. Oricum, rezultă că declinarea a III-a s-a destrămat. La Socolinți există numai două declinări: declinarea I, pentru substantivele de genul feminin, și declinarea a II-a, pentru substantivele de genul masculin și neutru.

Aparte notăm faptul că substantivul feminin de declinarea a III-a *дверь* — « ușă » se folosește la Socolinți numai la plural: *dv'er'i* — « ușă ». Este, probabil, vorba de un alt procedeu de părăsire a vechii paradigme. (În acest caz este posibilă și invocarea vechii forme de nom.-acuz. a dualului).

În graiul de care ne ocupăm nu se folosește cuvântul *путь* — « cale », « drum ».

Considerăm că, socotită în mod izolat, ducerea pînă la capăt a tendinței de simplificare a sistemului morfologic pe care o constatăm din cele expuse mai înainte și anume — reducerea tipurilor de declinare de la trei la două ⁴⁹ este un fenomen pozitiv în istoria graiului divergent de la Socolinți ⁵⁰.

Un alt proces care se petrece în prezent în graiul de la Socolinți este restrîngerea numărului substantivelor de genul neutru. Iată cîteva exemple: *ad'ín*

⁴⁸ Fenomenul se constată și în alte graiuri ruse, atît meridionale, cit și septentrionale. Vezi V. G. Orlova, *О говоре села Пермас Никольского района Вологодской области*, МИРД, I, p. 53.

⁴⁹ V. P. S. Kuznețov, *Историческая грамматика русского языка. Морфология*. Moscova, 1953, p. 66.

⁵⁰ Dacă o asemenea evoluție s-ar petrece cu un grai legat geograficește de limba întregului popor și de limba literară fenomenul ar trebui considerat un regres. Vezi Acad. A. I. Graur, *Studii de lingvistică generală*, București, 1955, pp. 147 — 148 și urm.